

Ispitivanje odnosa uključenosti u seksting i privrženosti školi između adolescenata i adolescentica

Kolarić, Mateja

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:958979>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-22**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Sveučilišni prijediplomski studij
Psihologija

Mateja Kolarić

**Ispitivanje odnosa uključenosti u seksting i
privrženost školi između adolescenata i adolescentica**

Završni rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Sveučilišni prijediplomski studij
Psihologija

Ispitivanje odnosa uključenosti u seksting i privrženosti školi između adolescenata i adolescentica

Završni rad

Student/ica:

Mateja Kolarić

Mentor/ica:

Doc. dr. sc. Arta Dodaj

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Mateja Kolarić**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Ispitivanje odnosa uključenosti u seksting i privrženosti školi između adolescenata i adolescentica** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 7. rujna 2024.

Sadržaj

1. UVOD	3
1.1. Definicija i vrste sekstinga	4
1.2. Raširenost sekstinga	6
1.3. Definicija privrženosti školi	7
1.4. Privrženost školi i seksting	8
1.5. Cilj istraživanja.....	10
2. PROBLEMI I HIPOTEZE.....	10
3. METODA	11
3.1. Sudionici.....	11
3.2. Instrumenti.....	11
3.3. Postupak prikupljanja podataka.....	13
4. OBRADA REZULTATA	14
5. REZULTATI.....	14
6. RASPRAVA	16
7. ZAKLJUČCI.....	19
8. LITERATURA.....	20
9. PRILOZI.....	25

Sažetak

S razvojem tehnologija seksting je sve češća pojava današnjice, a samim time i predmet interesa suvremenih istraživanja. Neka od istraživanja upućuju na povezanost sekstinga i privrženosti školi kao zaštitnog čimbenika, ali još je uvijek premalo nalaza koji bi se mogli sistematizirati s ciljem generalnog zaključka o povezanosti dvaju konstrukta. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost sudjelovanja u slanju seksualno eksplicitnog sadržaja različitim osobama s različitim dimenzijama privrženosti školi u adolescenata. Na uzorku srednjoškolaca ($N_{\text{dječaci}}=74$, $N_{\text{djevojčice}}=159$) u razdoblju adolescencije ($M_{\text{dobi}}=16$, $SD_{\text{dobi}}=0.84$) iz Republike Hrvatske primijenjen je *Upitnik općih sociodemografskih podataka*, zatim *Upitnik privrženosti školi* (Fredericks i sur., 2003) preveden na hrvatski jezik i dopunjen za potrebe ispitivanja privrženosti školi kod učenika srednjih škola (Kumrić, 2010) te *Upitnik sekstinga u adolescenata* (Molla-Esparza i sur., 2020). Rezultati pokazuju kako ukupno 21.5% dječaka i djevojčica šalje seksualno eksplicitne sadržaje osobi koju poznaju isključivo na internetu, 34.26% ih šalje osobama koje osobno poznaju, dok 75.83% djevojčica i dječaka seksualno eksplicitne sadržaje šalje u kontekstu romantične veze. Pritom između djevojčica i dječaka nema razlike u slanju seksualnih sadržaja ovisno o primatelju istih. Također, na uzorku dječaka i djevojčica utvrđena je negativna povezanost svih oblika sekstinga s aspektima kognitivne i ponašajne privrženosti školi. Na uzorku dječaka utvrđena je negativna povezanost slanja seksualnog sadržaja osobi koju dječaci poznaju samo na internetu i kognitivne privrženosti, a na uzorku djevojčica ponašajne i emocionalne privrženosti školi te je utvrđena statistički značajna negativna povezanost između slanja seksualnog sadržaja osobi koju djevojčice osobno poznaju i ponašajne privrženosti školi. Dobiveni rezultati razmatraju se u kontekstu dosadašnje literature u području sekstinga i privrženosti školi, osvrćući se pritom na metodološke nedostatke i ograničenja provedenog istraživanja kao i njegove praktične implikacije.

Ključne riječi: seksting, privrženost školi, spol

Summary (Examining the relationship between involvement in sexting and attachment to school among male and female adolescents)

With the development of technologies, sexting is an increasingly common phenomenon today, and therefore the subject of interest in contemporary research. Some of the research points to the connection between sexting and attachment to school as a protective factor, but there are still too few findings that could be systematized with the aim of reaching a general conclusion about the connection between the two constructs. The aim of this research was to examine the association of participation in sending sexually explicit content to different people with different dimensions of attachment to school in adolescents. On a sample of high school students ($N_{\text{boys}}=74$, $N_{\text{girls}}=159$) in the period of adolescence ($M_{\text{age}}=16$, $SD_{\text{age}}=0.84$) from the Republic of Croatia, the *General Sociodemographic Data Questionnaire* was applied, then the *School Engagement Scale* (Fredericks et al., 2003) translated to Croatian and supplemented for the purposes of examining school attachment among high school students (Kumrić, 2010) and the *Adolescent Sexting Scale, A-SextS* (Molla-Esparza et al., 2020). The results show that a total of 21.5% of boys and girls send sexually explicit content to a person they know exclusively on the Internet, 34.26% send it to people they know personally, while 75.83% of girls and boys send sexually explicit content in the context of a romantic relationship. There is no difference found between girls and boys in sending sexual content depending on the recipient. Also, in a sample of boys and girls, a negative association of all forms of sexting with aspects of cognitive and behavioral attachment to school was established. In the sample of boys, a negative association between sending sexual content to a person whom the boys know only on the Internet and cognitive attachment was determined, and in the sample of girls, behavioral and emotional attachment to school, and a statistically significant negative association was established between sending sexual content to a person whom the girls know personally and behavioral attachment to the school. The obtained results are considered in the context of previous literature in the field of sexting and attachment to school, looking at the methodological shortcomings and limitations of the research as well as its practical implications.

Keywords: sexting, school attachment, gender

1. UVOD

Živimo u sve više seksualiziranoj kulturi u kojoj granice privatnog i javnog postaju nejasne, a seks se povezuje sa zabavom. Razvoj novih tehnologija, mobilnih i internetskih, pridonio je uvelike ovim promjenama, posebno u mladim ljudima kojima je glavni oblik komunikacije postao upravo onaj elektronički. Takav način komuniciranja s novim tehnologijama kao glavnim medijem redovito služi njegovanju i održavanju intimnosti i prijateljstva, ali i smoizražavanju. Razlika između *online* i *offline* sfere, kao i privatne i javne, stoga postaje sve više nejasna integracijom raznih digitalnih tehnologija u svakodnevni život, posebno s kreiranjem, uporabom i prisustvom digitalnih fotografija. Ovakav brz razvoj tehnologija pridonio je “novim oblicima pornografije” koji uključuju “obične ljude” kao glavne aktere u kreiranju i dijeljenju vlastitih sadržaja u obliku slika ili videa partneru ili široj publici putem već spomenutih medija (Burkett, 2015).

Posljednjih godina razmjena seksualno eksplicitnih sadržaja (seksting) postala je sve više istraživani fenomen s ciljem utvrđivanja raširenosti pojave te rizika i posljedica takvog oblika ponašanja, posebice u mladim ljudima. Seksting vodi kao globalni društveni fenomen, pogotovo među mladima gdje njegova pojavnost varira do čak 60% (Barrense-Dias i sur., 2017; Klettke i sur., 2014; Madigan i sur., 2018). Autori navode različite uzroke i motive ovakvog oblika ponašanja u adolescenata, od istraživanja vlastite seksualnosti (Barrense-Dias i sur., 2017) do utjecaja medija te puke zabave (Ahern i sur., 2013; Dodaj i sur., 2019; Morelli i sur., 2016). Ipak, kao glavni motiv slanja eksplicitnih sadržaja prednjači pritisak vršnjaka i partnera (Ahern i sur., 2013; Klettke i sur., 2014; Madigan i sur., 2018; Morelli i sur., 2016).

S obzirom na raširenost i motive sekstinga, stručnjaci i znanstvenici upozoravaju na niz potencijalnih rizika za mlade kao posebno ranjivu populaciju (Ahern i sur., 2013). Seksting se povezuje s različitim rizičnim seksualnim ponašanjima, poput seksualnog odnosa s više partnera, nezaštićenim odnosom ili pak ranijim stupanjem u odnose (Ahern i sur., 2013; Dodaj i sur., 2019; Klettke i sur., 2014). Nadalje, studije proširuju svoje spoznaje ispitujući posljedice koje seksting ima po psihofizičko zdravlje te je rastući broj istraživanja koja se usmjeravaju na odnos sekstinga i psihološke dobrobiti u mladim (Ahern i sur., 2013; Dodaj i sur., 2019; Temple i sur., 2014). Unatoč velikom broju istraživanja, posljedice sekstinga po mentalno zdravlje još uvijek nisu dovoljno prepoznate te su dosadašnji nalazi nedosljedni. I dok mnogi autori upozoravaju na pozitivnu povezanost sekstinga s psihološkim poteškoćama pojedinca (Medrano i sur., 2018; Ponnet i Walrave, 2014; Ross i Tobin 2015, prema Dodaj i sur., 2019), neki drugi ne pronalaze vezu između konstrukata (Klettke i sur., 2014; Pacadi i Marinčić, 2015; Pezzuti i Chirumbolo, 2016, prema Dodaj i sur., 2019).

S obzirom da, kao važan zaštitni čimbenik u školskoj sredini, može spriječiti ili smanjiti

pojavu rizičnih ponašanja te povećati otpornost mladih, varijabla privrženosti školi naročito se često ispituje u području rizičnih ponašanja učenika (Bergin i Bergin, 2009; Cunningham, 2007; Roviš i Bezinović, 2011; Selestrin, 2017), a posljednjih se godina generalno povećava interes za proučavanjem kako varijable privrženosti školi, tako i za razumijevanjem varijable sekstinga. Ukazujući na teorijski okvir, u uvodu će se opisati priroda sekstinga; oblici pojavnosti te njegova raširenost i ponuditi pregled istraživanja o važnosti privrženosti školi pri promicanju zdravog razvoja i smanjenju rizika za razvoj problematičnih ponašanja, uključujući i seksting, te pritom staviti naglasak na povezanosti ovih dvaju konstrukata.

1.1. Definicija i vrste sekstinga

Prvi put definiran od strane Chalfena 2009. godine kao razmjena provokativnog ili eksplicitnog seksualnog sadržaja u obliku tekstualnih poruka, fotografija i/ili videa putem pametnih telefona, interneta i društvenih mreža, seksting predstavlja relativno novi trend među adolescentima i mladima odraslima (Morelli i sur., 2016). Iako većina autora daje sličnu definiciju sekstinga onoj Chalfenovoj (Ahern i sur., 2013; Klettke i sur., 2014; Madigan i sur., 2018; Morelli i sur., 2016), ona se još uvijek donekle smatra sivom zonom (Barrense-Dias i sur., 2017). Sam termin predstavlja složenicu pojmova seks (eng. *sex*) i dopisivanje (eng. *texting*) (Ahern i sur., 2013; Sesar i sur., 2020), a upotreba i definiranje termina seksting ovisni su o vremenu nastanka samih definicija te autorima koji istražuju fenomen (Klettke i sur., 2014). Definicije sekstinga međusobno se razlikuju u terminima radnje (slanje, primanje, prosljeđivanje), tipovima sadržaja (poruke, fotografije, videa), seksualnim karakteristikama sadržaja te načinima njegova dijeljenja (Barrense-Dias i sur., 2020).

Pregledni rad Barrense-Dias i suradnika (2017) samo je jedan od pokušaja pronalaženja konsenzusa o definiciji sekstinga, a uključuje 18 istraživanja provedenih u periodu od 2012. do 2015. godine, pregledom kojih autori daju detaljan pregled različitih dimenzija konstrukta pritom se baveći analizom sekstinga upravo u terminima već spomenutih elemenata definicija (radnje, vrstama sadržaja, seksualnih obilježja te medija sekstinga). Ono što se ističe kao zajedničko dosad ponuđenim definicijama jest shvaćanje sekstinga kao slanje, primanje i objavljivanje seksualno eksplicitnih poruka, fotografija i videa putem mobilnih telefona, interneta i društvenih mreža (Ahern i sur., 2013; Dodaj i sur., 2019; Morelli i sur., 2016).

Nadalje, više je vrsta klasifikacija sekstinga, ovisno o kriteriju. Najčešća je podjela ona na primarni i sekundarni seksting (Calvert, 2009) pri čemu se primarni seksting ogleda u konsenzualnom slanju vlastitih seksualnih sadržaja drugima, dok sekundarni seksting predstavlja prosljeđivanje tuđih seksualnih sadržaja drugima, moguće bez znanja ili pristanka

osobe čiji se sadržaj dijeli (Calvert, 2009; Morelli i sur.).

Wolak i suradnici (2012) nude tipologiju problematičnog, koji se u literaturi navodi još i kao teški seksting (Vrselja i sur., 2015) i eksperimentalnog sekstinga razrađenu na 550 slučajeva sekstinga (Wolak i sur., 2011), ističući razliku u štetnosti ova dva tipa. Uključujući protuzakonite radnje te nasilno ponašanje, problematični seksting ogleda se u iskorištavanju i uznemiravanju drugih, pretežno maloljetnika i vršnjaka, upravo razmjenom seksualno eksplicitnih sadržaja te se kao takav smatra rizičnim ponašanjem s potencijalno negativnim posljedicama. S druge strane, eksperimentalni seksting predstavlja intiman oblik komunikacije kojim se pošiljatelji koriste kako bi istražili vlastitu seksualnost s drugima u kontekstu romantične veze i prijateljskih odnosa. Kako se takva ponašanja ne mogu isključiti kao ona tipičnog obrasca ponašanja perioda adolescencije, uz flertovanje, traženje partnera ili eksperimentiranje sa seksualnošću, upravo se predlaže termin eksperimentalnog sekstinga (Wolak i sur., 2012).

Nadalje, Temple i suradnici (2014), razlikuju aktivni od pasivnog sekstinga pri čemu aktivno uključuje kreiranje sadržaja, pokazivanje, slanje te prosljeđivanje istog, dok pasivno podrazumijeva traženje, primanje ili zahtjev za sekstom od druge strane.

Autorice Sesar i Dodaj (2020) predlažu četverokomponentni model sekstinga koji razlikuje četiri oblika sekstinga određenih motivacijskim aspektima i komponentama sekstinga, odnosno sadržaju poruke, stupnju eksplicitnosti sadržaja, formatu komunikacije te stupnju konsenzusa. Uzimajući ove kriterije u obzir, autorice govore o relacijskom, reaktivnom, prisilnom te nasilnom sekstingu. Relacijski je seksting dobrovoljna razmjena različitih formata seksualno eksplicitnih sadržaja čiji je cilj poticanje ili održavanje intimnosti i veze s (potencijalnim) partnerom. Reaktivni seksting uključuje slanje, primanje, objavljivanje i prosljeđivanje sadržaja različitih stupnjeva intimnosti s ciljem samoistraživanja i samoizražavanja, ili pridobivanja naklonosti vršnjaka. Prisilni se seksting ogleda u primanju ili slanju seksualno provokativnog sadržaja uslijed pritiska vršnjaka ili partnera, dok je cilj nasilnog sekstinga nanijeti štetu drugoj osobi traženjem da se seksualno eksplicitan sadržaj šalje, prosljeđivanjem istog ili javnim objavljivanjem bez pristanka pošiljatelja.

Naposljetku, pregledom do sad ponuđenih teorijskih modela sekstinga, uočava se prožimanje perspektive sekstinga kao normalnog i devijantnog ponašanja na kojima postojeće tipologije počivaju (Sesar i sur., 2020). Autori su podijeljeni između sekstinga kao normalne intimne komunikacije digitalnog doba i sekstinga kao devijantnog i rizičnog ponašanja. Dakle, dok jedni seksting vide kao zabavan način komunikacije čija je svrha započeti, održati ili poboljšati intimnu vezu, drugi ga sa sve više podržavajućih nalaza povezuju s negativnim posljedicama (Barrense-Dias, 2020; Barrense-Dias i sur., 2017; Temple i sur., 2014).

1.2. Raširenost sekstinga

Najveći broj istraživanja u području sekstinga usmjeren je na utvrđivanje učestalosti razmjene seksualno provokativnih sadržaja među mladima u razdoblju adolescencije i mlađe odrasle dobi (Sesar i sur., 2020; Vrselja i sur., 2015). Uslijed metodoloških, konceptualizacijskih te operacionalizacijskih nedosljednosti teško je utvrditi pravu sliku prevalencije fenomena (Sesar i sur., 2020; Vrselja i sur., 2015), tim više što stopa varira ovisno o definiciji pojma (Barrense-Dias i sur., 2017), vremenu prikupljanja podataka, vrsti sekstinga te dobi sudionika (Madigan i sur., 2018). Meta-analize istraživanja provedenih na uzorku mlađem od 18 godina pokazuju kako raširenost sekstinga varira od .9 do 60% (Barrense-Dias i sur., 2017; Madigan i sur., 2018). Nadalje, spomenuti radovi ukazuju na najveću zastupljenost tekstualnih poruka kao sadržaja sekstanja pri čemu je pasivno sekstanje češće od aktivnog, a sama učestalost sekstanja povećava se s dobi adolescenata (Barrense-Dias i sur., 2017; Dodaj i sur., 2019; Klettke i sur., 2014; Madigan i sur., 2018; Wolak i sur., 2012). Činjenica da više adolescenata sudjeluje u pasivnom sekstanju, odnosno više njih dobiva sekstove nego što ih šalje ide u prilog nalazima nekih istraživanja koja pokazuju da dio mladih seksta s više osoba istovremeno (Dodaj i sur., 2019; Klettke i sur., 2014; Morelli i sur., 2016). Tako je, prema nekim autorima (Klettke i sur., 2014; Morelli i sur., 2016), 17% sudionika podijelilo dobiven sekst s nekim drugim, dok je čak više od njih pola eksplicitni sadržaj namijenjen njima samima prosljedilo više od jednoj osobi. Nešto manja prevalencija utvrđena je istraživanjem Coopera i suradnika (2016) koji su proveli meta-analizu 88 radova nastalih u periodu od 2009. do 2014. godine. Tim pregledom radova dobio se podatak o učestalosti razmjene seksualno provokativnih sadržaja među adolescentima u rasponu od 7% do 27%. Molla-Esparza i suradnici (2020) kako navode Dodaj i suradnici (2023) također izvješćuju o nešto nižoj prevalenciji upuštanja u seksting s 24% adolescenata koji su svoje sadržaje slali drugima, 18% njih koji su takve sadržaje primili te 18% njih koji su prosljedili sadržaj drugima. Istraživanje na gotovo 19 000 adolescenata u Europi ukazalo je na prosječnu raširenost od 3.4% (Baumgartner i sur. 2014), dok su Van Ouytsel i suradnici (2014) na 1028 belgijskih adolescenata dobili podatak o 11.1% adolescenata koji šalju svoje sadržaje.

Pregledom recentnih istraživanja provedenih u Republici Hrvatskoj nailazi se na sličan raspon postotaka mladih koji se upuštaju u seksting; čak do 64.4% njih izjašnjava se o sudjelovanju u razmjeni seksualno eksplicitnih sadržaja (Burić i sur., 2018; Vrselja i sur., 2015). Vrselja i suradnici (2015) svojim su istraživanjem koje je uključivalo četiri Zagrebačke srednje škole i 311 sudionika prosječne dobi 16.5 godina dobili podatak o 39.9% adolescenata koji su barem jednom poslali ili objavili svoje provokativne sadržaje. Longitudinalno istraživanje

Burić i suradnika (2018) na gotovo 800 adolescenata prosječne dobi 16 godina pokazuje da gotovo 50% njih sudjeluje u slanju seksualno provokativnog sadržaja; 46% sudionika u prvom i 37.7% u drugom mjerenju je slalo sekstove, odnosno svoje je sadržaje podijelilo 36.6% sudionika u prvom i 33.7% u drugom mjerenju.

Govoreći o spolnim razlikama u kontekstu sekstinga, nailazi se na nedosljedne nalaze u većini istraživanja (Dodaj i sur., 2019). U istraživanju Dodaj i suradnika (2019) pokazalo se da mladići češće šalju, a djevojke više primaju sekstove, dok neki radovi ukazuju na sasvim suprotne rezultate (Döring, 2014; Klettke i sur., 2014; Madigan i sur., 2018; Mitchell i sur., 2012; Mori i sur., 2020) s češćim aktivnim sekstanjem u djevojaka, odnosno učestalijim pasivnim sudjelovanjem mladića. Naposljetku, nekim se istraživanjima pokazalo da mladići generalno više sekstaju u odnosu na djevojke (Strassberg i sur., 2013; Temple i sur., 2014), dok nekim istraživanjima nije pronađena razlika među spolovima (Lenhart, 2009; Madigan i sur., 2018; Morelli i sur., 2016).

Zaključno, točni podaci raširenosti sekstinga do danas ostaju nejasni, dijelom zbog različitih definicija i konceptualizacija sekstinga, ali i metoda ispitivanja konstrukta koje se često provode online ili pak licem u lice što, imajući na umu da je riječ o osjetljivoj temi, može znatno utjecati na odgovore sudionika (Barrense-Dias i sur., 2017).

1.3. Definicija privrženosti školi

Definicija privrženosti školi često se razlikuje od autora do autora te je širok raspon termina i definicija pri istraživanju i objašnjavanju fenomena. Tako se privrženost školi izjednačuje s terminima vezanosti za školu, predanosti školi, uključenosti, školskim ozračjem i drugima (Libbey, 2004), a svi bi se oni mogli svesti pod generalni termin povezanosti sa školom koji odražava “sklop stavova, emocija, motivacijskih silnica i bihevioralnih tendencija povezanih s vlastitom školom i školovanjem” (Selestrin, 2017, str. 23). Fredericks i suradnici (2005) pregledom literature ističu tri tipa privrženosti školi; ponašajnu, emocionalnu i kognitivnu privrženost. Ponašajna privrženost ogleda se u ideji da je uključenost u akademske, društvene i izvannastavne aktivnosti od iznimne važnosti za ostvarenje pozitivnih akademskih ishoda i prevenciju odustajanja od školovanja (Fredericks i sur., 2005). Neki autori kao bitne elemente ponašajne privrženosti školi navode pridržavanje pravila, poštivanje razrednih normi, izostanak ometajućih ponašanja, primjerice izostanaka iz škole te sudjelovanje u razrednom učenju i zadacima, ustrajanje, trud i pažnju (Fredericks i sur., 2005). Emocionalna privrženost odražava se u ideji da pozitivne i negativne reakcije na učitelje, kolege ili školu stvaraju veze s institucijom i utječu na želju za radom (Connell, 1990; Finn, 1989, prema Fredericks i sur.,

2005). Definicije emocionalne privrženosti uključuju još i identificiranje sa školom; osjećaj pripadnosti, osjećaj osobne važnosti za školu te pronalaženje vrijednosti u školskom uspjehu (Finn, 1989; Voelkl, 1997, prema Fredericks i sur., 2005). Kognitivna privrženost podrazumijeva ideju ulaganja napora te uključuje pojedinčevu volju za ulaganjem potrebnog napora za razumijevanje složenih ideja i svladavanja složenih vještina (Connell, 1990; Finn, 1989, prema Fredericks i sur., 2005), a kao važne sastavnice ove komponente privrženosti navode se još i ulaganje u učenje, želja da se uloži više od traženog truda, sklonost izazovu te sposobnost samoregulacije (Lesko i sur., 1989, prema Fredericks i sur., 2005).

Autori naglašavaju kako mnoga istraživanja privrženosti školi uključuju jednu ili dvije, a rijetko sve tri komponente, odnosno ne bave se privrženosti školi kao višeznačnim konstruktom. Shvaćanje privrženost školi kao složenog konstrukta omogućuje proučavanje antecedentata i posljedica ponašanja, emocija i kognicija pojedinca, simultano i na dinamičan način (Fredericks i sur., 2005). Tako gledano, povezanost sa školom, kao višedimenzionalan konstrukt, može se proučavati u kontekstu međusobnog odnosa učenika i nastavnika te vrijednosti koje škola promiče (Selestrin, 2017).

Proces kojim se mladi povezuju s prosocijalnim sustavima kako bi postigli osobni uspjeh objašnjava model socijalnog razvoja (Catalano i sur., 2004). Model naglašava važnost okolinskih uvjeta, primjerice u školskom okruženju, koji mogu podržati razvoj pozitivnih ponašanja ili pak ojačati razvoj antisocijalnog ponašanja, kao što je zlostavljanje. Hoće li ponašanje biti društveno poželjno ovisi o prevladavajućim ponašanjima, normama i vrijednostima kojih se pojedinci ili ustanove s kojima pojedinac stvara privrženost drže. S razvijenom privrženošću inhibira se ponašanje protivno normama i vrijednostima ustanove s kojom je pojedinac stvorio privrženost (Cunningham, 2007). Prema Catalanu i suradnicima (2004) privrženost školi ima glavnu ulogu u prevenciji antisocijalnog ponašanja te promicanju zdravog razvoja tijekom djetinjstva i adolescencije. Snažna vezanost za školu povezana je sa smanjenom raširenošću ranog stupanja u spolne odnose, manjim rizikom za doživljavanje nasilja, manjom depresivnosti, anksioznosti i manjim namjerama za počinjenje samoubojstva. S druge strane, slaba privrženost školi povezana je s nizom rizičnih ponašanja poput maloljetničkih trudnoća, antisocijalnim ponašanjem, ovisnosti, niskim samopouzdanjem te nizom rizičnih seksualnih ponašanja kao što su nezaštićeni spolni odnos ili odnos s više partnera (Bergin i Bergin, 2009; Maddox i Prinz, 2003; Roviš i Bezinović, 2011; Roviš, 2015).

1.4. Privrženost školi i seksting

Govoreći o sekstingu u kontekstu devijantnog, rizičnog ponašanja, tek je nekolicina radova koji konstrukte privrženosti školi i sekstinga dovode direktno u vezu. Boden (2017)

provodi istraživanje s ciljem razumijevanja kako pozitivna školska klima kao snažan zaštitni čimbenik pomaže pružanju sigurnosti učenika *online* i smanjenju problematičnog sekstinga. Većina sudionika njegovog istraživanja nije se upuštala u razmjenu seksualno eksplicitnog sadržaja, a od onih koji jesu, učenici koji su sudjelovali u sekstingu isključivo u kontekstu romantične veze iskazivali su o značajno većoj privrženosti školi, dok su učenici s manjim osjećajem privrženosti, akademske motivacije i društvene pripadnosti u školi izjavljivali o upuštanju u problematični seksting. Walrave i suradnici (2014) navode kako stupanj u kojem mladi vjeruju da bi učitelji odobravali njihovo sudjelovanje u sekstingu i stupanj pridavanja važnosti mišljenja njihovim učiteljima ne predviđa namjeru sekstanja među mladima. Nadalje, Hunter i suradnici (2021) smatraju da je privrženost školi potencijalno povezana s manjom prevalencijom sekstinga, a svakako se dovodi u vezu s manjom učestalosti nekih drugih rizičnih seksualnih ponašanja. Autori svojim istraživanjem na uzorku od 3 322 učenika pronalaze negativnu povezanost privrženosti školi i pasivnog sekstinga. Ipak, govoreći o aktivnom sekstingu, ne pronalaze značajnu povezanost dvaju konstrukata (Hunter i sur., 2021). Pistoni i suradnici (2021) koristeći se modelom pozitivnog razvoja mladih (eng. *Positive Youth Development*) kao polazištem, istražili su seksting na uzorku od 1866 adolescenata prosječne dobi 16 godina. Model pozitivnog razvoja mladih naglašava jake strane adolescenata u trenutku polaganja temelja za izgradnju identiteta odrasle osobe. Ovaj model pretpostavlja da mladi imaju set resursa koji s pozitivnim resursima obitelji, škole i zajednice mogu optimizirati razvoj mladih te utjecati na zdrave razvojne ishode tijekom života (Lerner i sur., 2011). Neka istraživanja pokazuju da je model pozitivnog razvoja mladih povezan s razvojem seksualnog ponašanja u adolescenata s obzirom da djeluje kao zaštitni čimbenik kad se implementira u školske programe (Catalano i sur., 2010; Leung i Lin, 2019). Konkretno istraživanje Pistonia i suradnika (2021) prvo je takvo istraživanje kojim se provjerila povezanost sekstinga i modela pozitivnog razvoja mladih, a nalazi istraživanja pokazuju kako u kontekstu sekstinga povezanost sa školom i vršnjacima kao jedan od resursa ima središnju ulogu s obzirom da su se mladi niže razine povezanosti češće upuštali u seksting. Takav nalaz podržava ideju sekstinga kao aktivnosti kojoj se adolescenti okreću da bi ostvarili veze s drugima istražujući vlastitu seksualnost (Pistoni i sur., 2021).

Pregledom literature može se zaključiti da iako je seksting s razvojem tehnologija sve češća pojava i samim time predmet interesa suvremenih istraživanja, problemi operacionalizacijske i konceptualizacijske nedosljednosti evidentni su te posljedično pridonose nekonzistentnosti dobivenih rezultata provedenih istraživanja. Neka od istraživanja upućuju na povezanost sekstinga i privrženosti školi, ali još je uvijek premalo nalaza koji bi se mogli sistematizirati s ciljem generalnog zaključka o povezanosti ovih dvaju konstrukta. Privrženost

školi je kao zaštitni čimbenik u kontekstu rizičnih ponašanja konstrukt koji ne treba zanemariti te ga uz velik broj individualnih razlika u sekstingu kao i s njim povezanih ponašanja te osobnih faktora koji na seksting utječu valja pominje ispitati budućim istraživanjima.

1.5. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost sudjelovanja u slanju seksualno eksplicitnog sadržaja (s dečkom/djevojkom, osobom koju učenik osobno poznaje i osobom koju učenik poznaje samo na internetu) te privrženosti školi (emocionalnom, ponašajnom, i kognitivnom dimenzijom privrženosti) u adolescenata.

2. PROBLEMI I HIPOTEZE

1. Ispitati raširenost slanja seksualno eksplicitnog sadržaja (s dečkom/djevojkom, osobom koju učenik osobno poznaje i osobom koju učenik poznaje samo na internetu) s obzirom na spol.

H1: S obzirom na rezultate dosadašnjih istraživanja (Buljan Flander i sur., 2021) očekuje se najveća učestalost slanja seksualno eksplicitnog sadržaja s dečkom/djevojkom, potom s osobom koju učenik osobno poznaje, dok se najmanja učestalost slanja seksualno eksplicitnog sadržaja očekuje s osobom koju učenik poznaje samo na internetu. Također, očekuje se da će se djevojke češće upuštati u seksting u odnosu na dječake (Döring, 2014; Klettke i sur., 2014; Madigan i sur., 2018; Mitchell i sur., 2012; Mori i sur., 2020)

2. Ispitati povezanosti slanja seksualno eksplicitnog sadržaja (s dečkom/djevojkom, osobom koju učenik osobno poznaje i osobom koju učenik poznaje samo na internetu) te privrženosti školi (emocionalnom, ponašajnom i kognitivnom dimenzijom privrženosti) u adolescenata i adolescentica.

H2: Pregledom literature (Hunter i sur., 2021; Pistoni i sur., 2021) pretpostavlja se negativna povezanost slanja seksualno eksplicitnog sadržaja (s dečkom/djevojkom, osobom koju učenik osobno poznaje i osobom koju učenik poznaje samo na internetu) i privrženosti školi (emocionalnom, ponašajnom i kognitivnom dimenzijom privrženosti) u adolescenata, odnosno očekuje se da će pojedinci koji postižu veći rezultat na emocionalnoj, ponašajnoj i kognitivnoj dimenziji privrženosti školi rjeđe slati vlastite seksualno eksplicitne sadržaje dečku/djevojci, osobi koju osobno poznaju te osobi koju poznaju samo na internetu. Ovakvi se rezultati očekuju kako na cijelom, tako i na poduzorku dječaka i djevojčica.

3. METODA

3.1. Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 258 adolescenata, točnije 74 adolescenata i 159 adolescentica te 12 sudionika koji su ostali suzdržani pri pitanju o spolu. Uzorak istraživanja bili su adolescenti i adolescentice u dobnom rasponu od 14 do 18 godina, a iako se primarni uzorak sastojao od 258 sudionika, isključeno je njih 25 uslijed nepotpunih odgovora, odnosno neadekvatno ispunjenih upitnika. Od preostalih 233 sudionika, prosječna dob bila je 16 godina ($M=16$, $SD=0.84$). Od toga je bilo 74 sudionika (31.76 %) i 159 sudionica (68.24 %). Govoreći o razini školovanja uzorka, svi sudionici pohađaju srednju školu, od kojih je 92.27% ($N=215$) polaznika strukovne škole i 7.72% ($N=18$) polaznika gimnazije, a od čega je 33.9% ($N=79$) učenika prvog, 42.9% ($N=100$) učenika drugog te 23.17% ($N=54$) učenika trećeg razreda. Što se tiče statusa intimne veze sudionika, njih 23.6% ($N=55$) navodi da je uključeno u romantičnu vezu, dok njih 76.39% ($N=178$) navodi da nema partnera. Raspon duljine veze sudionika u vezi kreće se od kraće od mjesec dana do duže od godinu dana. Od ukupnog broja sudionika koji su u vezi, njih 3.64% ($N=2$) je u vezi koja traje kraće od mjesec dana, 21.82% ($N=12$) u vezi koja traje do tri mjeseca, 23.64% ($N=13$) u vezi koja traje od četiri do šest mjeseci, 21.82% ($N=12$) u vezi koja traje od sedam mjeseci do godine dana te 29.09% ($N=16$) u vezi dužoj od godinu dana.

3.2. Instrumenti

Upitnik općih sociodemografskih podataka

Upitnik u svrhu prikupljanja demografskih podataka sudionika pruža osnovne informacije o sudionicima kao što su spol, dob, vrsta škole, razred, intimni status, te trajanje intimne veze ukoliko je sudionik u vezi. Kod pitanja o spolu, ponuđeni odgovori bili su *muški spol*, *ženski spol* i *ne želim se izjasniti*. Kod pitanja o dobi, sudionicima nisu bili ponuđeni odgovori već su sudionici odgovore samostalno unosili. Što se tiče čestica koje su se odnosile na školovanje sudionika, trebalo je označiti srednju školu koju sudionik trenutno pohađa odabirom jednog od ponuđenih odgovora: *srednja strukovna škola* i *gimnazija* te je bio ostavljen i prazan prostor za unos samostalnog odgovora sudionika, dok su na pitanje o razini razreda ponuđeni odgovori od 1 do 5 te opcija samostalnog unosa odgovora. Kod čestica kojima se ispitivao status veze, sudionici su označavali uključenost u intimnu vezu odabirom jednog od ponuđenih odgovora: *nisam u vezi*, *u bliskoj sam vezi*, *u otvorenoj sam vezi*, *poliamorna veza*, *oženjen/udata*, *razveden/a* te je ostavljen i prazan prostor za unos samostalnog odgovora, a nakon čega je među ponuđenim odgovorima bilo potrebno izjasniti se o trajanju veze. O

trajanju intimne veze moglo se izjasniti odgovorima u rasponu *kraće od mjesec dana* do *duže od godinu dana*.

Upitnik privrženosti školi

Za ispitivanje privrženosti školi korišten je Upitnik privrženosti školi (eng. *School Engagement Scale*) (Fredericks i sur., 2003) koji je preveden na hrvatski jezik i dopunjen za potrebe ispitivanja privrženosti školi kod učenika srednjih škola (Kumrić, 2010). Upitnik se sastoji od dvadeset pet čestica podijeljenih u tri subskale kojima se procjenjuje ponašajna, emocionalna i kognitivna dimenzija privrženosti školi.

Ponašajna dimenzija privrženosti sastoji se od devet čestica koje se odnose na obavljanje školskih obveza i poštivanje pravila (npr. *Slijedim pravila koja postoje u mojoj školi*).

Emocionalna dimenzija sastoji se od sedam čestica i obuhvaća pozitivne i negativne reakcije u učionici te emocionalne reakcije učenika na druge ljude u školi (npr. *Osjećam se povezano s ljudima u školi*).

Kognitivna dimenzija sadržana je u devet čestica koje se odnose na motivaciju, ulaganje i korištenje strategija te volju za razumijevanje složenih ideja, usavršavanje zahtjevnih vještina i slično (npr. *Čitam dodatne sadržaje kako bih naučio/la više o stvarima koje radimo u školi*).

Sudionici su vlastitu procjenu davali na Likertovoj skali od 5 stupnjeva: 1 = *u potpunosti se ne slažem*; 2 = *ne slažem se*; 3 = *niti se ne slažem, niti se slažem*; 4 = *slažem se*; i 5 = *u potpunosti se slažem*. Validacijom instrumenta na uzorku 294 učenika četvrtih i petih razreda osnovne škole utvrđeno je da upitnik ima dobra psihometrijska svojstva i zadovoljavajuću pouzdanost (Cronbach α koeficijenti kretali su se od .77 do .86) za različite subskale (Fredericks i sur., 2003). Pouzdanost subskala na ovom uzorku iznosi $\alpha = .80$ za emocionalnu subskalu, $\alpha = .76$ za ponašajnu te $\alpha = .80$ za kognitivnu subskalu.

Upitnik sekstinga u adolescenata

Za ispitivanje seksting ponašanja korišten je *Upitnik sekstinga u adolescenata* (eng. *Adolescent Sexting Scale, A-SextS*) (Molla-Esparza i sur., 2020). Ovaj upitnik o seksting ponašanju konstruiran je za primjenu na adolescentima u Španjolskoj (Molla Esparza i sur., 2020), a preveden je za potrebe projekta „Priroda i odrednice sekstinga među adolescentima i mladima: kroskulturalno istraživanje (*SextYouth*) (Dodaj i sur., 2023). U ovom su istraživanju korištene tri subskale od kojih se svaka sastoji od sadržajno istih deset čestica. Prvom se subskalom ispitivala učestalost slanja seksualno eksplicitnog sadržaja svom dečku/djevojci unazad godinu dana (npr. *poslao/la svoje seksualno eksplicitne poruke, poslao/la svoje seksualno eksplicitne audiozapise (npr. glasovnu poruku)*), drugom se subskalom ispitivala

učestalost slanja seksualno eksplicitnog sadržaja unazad godinu dana nekome koga sudionik osobno poznaje (npr. *poslao/la fotografije ili videozapise svojih golih intimnih dijelova, poslao/la fotografije ili videozapise svojih intimnih dijelova pokrivenih donjim rubljem*), dok se trećom subskalom ispitala učestalost slanja seksualno eksplicitnog sadržaja nekome koga sudionik poznaje samo na internetu, također unazad godinu dana (npr. *poslao/la fotografije ili videozapise sebe odjevenog/u i u seksi pozi*). Pritom su na subskalama slanja seksualno eksplicitnog sadržaja svom dečku/djevojci i nekome koga poznaju samo na internetu sudionici davali odgovore za sve čestice na skali od četiri stupnja (0=*nikad*, 1=*1-3 puta mjesečno*; 2=*1-3 puta tjedno*; 3=*svaki dan ili skoro svaki dan*; 4=*nekoliko puta dnevno*), dok su na subskali slanja seksualno eksplicitnog sadržaja nekome koga osobno poznaju četiri stupnja za svih deset čestica imala sljedeće značenje; 0=*nikad*; 1=*manje od jednom mjesečno*; 2=*mjesečno*; 3=*tjedno*; 4=*dnevno*. Validacijom instrumenta na uzorku 579 sudionika dobi od 11 do 18 godina pokazala se zadovoljavajuća pouzdanost upitnika koja iznosi $\alpha = .88$ za subskalu slanja seksualno eksplicitnog sadržaja svom dečku/djevojci, $\alpha = .85$ za subskalu slanja seksualno eksplicitnog sadržaja nekome koga sudionik osobno poznaje te $\alpha = .87$ za subskalu slanja seksualno eksplicitnog sadržaja nekome koga sudionik poznaje samo na internetu (Molla Esparza i sur., 2020). Na ovom uzorku pouzdanost subskale slanja provokativnog sadržaja dečku, odnosno djevojci iznosi $\alpha = .82$, subskale slanja seksualno eksplicitnog sadržaja osobi koju sudionik osobno poznaje iznosi $\alpha = .93$ te subskale slanja sadržaja nekome koga sudionik poznaje samo na internetu iznosi $\alpha = .95$.

3.3. Postupak prikupljanja podataka

Istraživanje je provedeno u sklopu projekta „Priroda i odrednice sekstinga među adolescentima i mladima: kroskulturalno istraživanje, financirano od strane Hrvatske zaklade za znanost (br. 3553) čiju je provedbu odobrilo Etičko povjerenstvo Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru te Ministarstvo znanosti i obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Prije samog provođenja istraživanja tražilo se dopuštenje ravnatelja i stručnog osoblja škola za provedbu ispitivanja primjenom upitnika u razredu. Sudionici su upitnicima pristupali online koristeći se prethodno osiguranim linkom. Pitanja su bila dostupna u obliku Google obrazaca (*Google forms*), a metoda prikupljanja podataka bila je fizički odlazak u tri srednje škole u Hrvatskoj kako bi se sudionicima mogla pomnije objasniti svrha provođenja istraživanja te pružiti odgovore kako na pitanja vezana uz samo istraživanje, tako i na pitanja vezana uz ispunjavanje upitnika. Prije početka rješavanja upitnika, sudionici su bili obaviješteni o osiguranoj anonimnosti, dobrovoljnosti sudjelovanja te mogućnosti odustajanja od sudjelovanja u istraživanju u bilo kojem trenutku ispunjavanja upitnika. Prosječno vrijeme ispunjavanje

upitnika trajalo je otprilike 20 minuta, a po završetku sudjelovanja sudionicima je osiguran kontakt na koji su se mogli obratiti uslijed nejasnoća, pitanja ili posljedično neugode vezane uz sudjelovanje u istraživanju.

4. OBRADA REZULTATA

Za statističku obradu rezultata korištena je TIBCO Statistica (ver. 14.0). Za potrebe odgovora na istraživačke probleme, prije provođenja statističke analize izračunati su deskriptivni podaci rezultata na subskalama slanja seksualnog sadržaja i dimenzija privrženosti školi. Također, provjerena je normalnost distribucije rezultata kao preduvjet provođenja parametrijskih postupaka pri obradi rezultata. U tu je svrhu korišten Kolmogorov-Smirnovljev test (K-S) (*Prilog 1*). Iz priloženih rezultata u *Prilogu 1* ustanovljeno je kako distribucije rezultata na subskalama slanja seksualnog sadržaja značajno odstupaju od normalne u smjeru pozitivne asimetričnosti, odnosno distribucije rezultata dobivenih na dimenzijama privrženosti školi značajno odstupaju od normalne u smjeru negativne asimetričnosti zbog čega su umjesto parametrijskih korišteni neparametrijski testovi pri obradi rezultata.

Kako bi odgovorili na prvi istraživački problem na deskriptivnoj razini izračunata je prevalencija sudjelovanja na subskalama sekstinga s obzirom na spol. Prije provođenja Mann-Whitney U testa na nezavisnim podacima provjereno je jesu li distribucije rezultata dviju grupa slične, čime je opravdano provođenje Mann-Whitney U testa. Provođenjem testa ispitana je značajnost razlike uključivanja u slanje seksualno eksplicitnih sadržaja ovisno komu se sadržaji šalju s obzirom na spol sudionika. U svrhu odgovora na drugi istraživački problem, ispitivanja odnosa između subskala slanja seksualnog sadržaja i dimenzija privrženosti školi, izračunati su Spearmanovi koeficijenti korelacije između subskala sekstinga i dimenzija privrženosti školi, prvo na cijelom uzorku, a potom na uzorku dječaka te djevojčica.

5. REZULTATI

U svrhu odgovora na prvi istraživački problem, izračunat je ukupan postotak sudionika koji se uključuje u pojedine kategorije slanja seksualnog sadržaja. Detaljan prikaz raspodjele sudionika ovisno o obliku sekstinga nalazi se u *Tablici 1*. Uvidom u rezultate sudionika na subskalama slanja seksualnog sadržaja, utvrđeno je kako se 10.73% mladih izjašnjava o slanju seksualno eksplicitnog sadržaja osobi koji poznaju samo na internetu, 18.45% izjašnjava se o slanju takvih sadržaja osobi koju osobno poznaju, dok se od mladih koji su u vezi njih 39.99% izjašnjava o slanju sekstova partneru.

Također, ispitane su spolne razlike u slanju seksualnih sadržaja u čiju svrhu se koristio Mann-Whitney U test na nezavisnim uzorcima. Provođenjem testa ispitana je značajnost razlike uključivanja u slanje seksualno eksplicitnih sadržaja ovisno komu se sadržaji šalju s obzirom

na spol sudionika čime nisu utvrđene statistički značajne razlike na subskali slanja seksualnog sadržaja osobi koju pošiljatelj poznaje samo na internetu ($U=5836.50$; $p=.92$), na subskali slanja seksualnog sadržaja osobi koju pošiljatelj osobno poznaje ($U=5532.50$; $p=.46$) kao niti na subskali slanja seksualnog sadržaja partneru ($U=277.50$; $p=.68$) (Tablica 1).

Tablica 1 Prikaz deskriptivnih parametara za subskale upitnika sekstinga na uzorku adolescenata. ($N=233$)

Seksting	Muški spol ($N=74$)				Ženski spol ($N=159$)			
	Da N (%)	Ne N(%)	Mdn (IQR)	Raspon	Da N (%)	Ne N(%)	Mdn (IQR)	Raspon
internet	8 (3.43)	66 (28.33)	0 (0)	0-34	17 (7.30)	142 (60.94)	0 (0)	0-12
osobno	10 (4.29)	64 (27.46)	0 (0)	0-28	33 (14.16)	126 (54.07)	0 (0)	0-12
partner	5 (9.09)	10 (18.18)	0 (3)	0-17	17 (30.90)	23 (41.81)	0 (4.5)	0-17

Legenda: $*=p<.05$; internet - slanje seksualno eksplicitnog sadržaja osobi koju sudionik poznaje samo na internetu; osobno – slanje seksualno eksplicitnog sadržaja osobi koju sudionik osobno poznaje; partner – slanje seksualno eksplicitnog sadržaja dečku/djevojci

U svrhu odgovora na drugi istraživački problem provedene su korelacijske analize čiji su podaci prikazani u Tablici 2.

Tablica 2 Prikaz Spearmanovih koeficijenata korelacije između subskala slanja seksualnog sadržaja i dimenzija privrženosti školi na uzorku adolescenata. ($N=233$)

Spol	Privrženost	Seksting		
		internet	osobno	partner
Muški spol ($N=74$)	kognitivna privrženost	-.25*	-.16	-.41
	emocionalna privrženost	-.04	-.05	.26
	ponašajna privrženost	-.18	-.06	-.35
Ženski spol ($N=159$)	kognitivna privrženost	-.14	-.13	-.25
	emocionalna privrženost	-.16*	-.07	-.38
	ponašajna privrženost	-.20*	-.21*	-.29
Ukupno ($N=233$)	kognitivna privrženost	-.14*	-.13*	-.29*
	emocionalna privrženost	-.12	-.07	-.22
	ponašajna privrženost	-.19*	-.18*	-.32*

Legenda: $*=p<.05$; internet - slanje seksualno eksplicitnog sadržaja osobi koju sudionik poznaje samo na internetu; osobno – slanje seksualno eksplicitnog sadržaja osobi koju sudionik osobno poznaje; partner – slanje seksualno eksplicitnog sadržaja dečku/djevojci

Prema rezultatima vidljivim u Tablici 2, korelacijskim analizama na ukupnom uzorku utvrđena je statistički značajna negativna povezanost svih oblika sekstinga s aspektima kognitivne i ponašajne privrženosti. Na uzorku dječaka utvrđena je statistički značajna negativna povezanost slanja seksualnog sadržaja osobi koju dječaci poznaju samo na internetu

i kognitivne privrženosti, a na uzorku djevojčica ponašajne i emocionalne privrženosti školi te je utvrđena statistički značajna negativna povezanost između slanja seksualnog sadržaja osobi koju djevojčice osobno poznaju i ponašajne privrženosti školi.

6. RASPRAVA

S ciljem što boljeg razumijevanja sekstinga i njegove povezanosti s privrženosti školi, provedeno je istraživanje na uzorku adolescenata kojim se ispitala povezanost sudjelovanja u slanju seksualno eksplicitnog sadržaja i privrženosti školi. Kao odgovor na prvi problem, s obzirom na spol, ispitana je raširenost slanja seksualno eksplicitnog sadržaja partneru, osobi koju pošiljatelj osobno poznaje te osobi koju pošiljatelj poznaje samo na internetu. Pritom je utvrđeno kako se postotak dječaka koji sudjeluju u sekstingu kreće od 3% do 9%, dok se taj raspon kod djevojčica kreće od 7% do 30% što ide u prilog nalazima dosadašnjih istraživanja. Generalno, govoreći o raširenosti slanja seksualno eksplicitnog sadržaja nalazi dosadašnjih istraživanja vrlo su nekonzistentni te pojavnost fenomena varira do 60% (Barrense-Dias i sur., 2017; Klettke i sur., 2014; Madigan i sur., 2018). Takva nekonzistentnost rezultata ponajviše je odraz razlika u samom definiranju sekstinga (Klettke, 2014), a konsenzus oko definiranja pojma od važnosti je upravo zbog valjane procjene raširenosti sekstinga među adolescentima, a meta analize pokazuju da velik broj istraživanja ne obuhvaća koncept u potpunosti (Buljan Flander i sur., 2021). Niti rezultati hrvatskih znanstvenika na domaćem uzorku nisu ništa konzistentniji; Buljan Flander i suradnici (2021) izvještavaju o prevalenciji slanja od 2.5% dok neki drugi autori navode mnogo veće postotke, čak do 46% (Burić i sur., 2018; Sesar i Dodaj, 2020; Vrselja, 2015). Nešto veća prevalencija slanja seksualno eksplicitnog sadržaja recentnijih u odnosu na prvotna istraživanja odraz je sve većeg broja mladih koji posjeduju mobilne telefone, jednog od predvođenih medija slanja sadržaja (Madigan i sur., 2018), a mnogi autori objašnjavaju veliku frekvenciju slanja seksualno eksplicitnog sadržaja kao posljedicu doživljavanja takvog ponašanja u online interakcijama kao normalnog tijekom adolescencije (Gamez-Guadix i sur., 2017; Stanley i sur., 2018).

Nadalje, kako je i pretpostavljeno, na konkretnom uzorku dobivena je najveća prevalencija slanja seksualnih sadržaja upravo osobi s kojom je sudionik u vezi, potom osobi koju sudionik poznaje uživo dok je najmanja prevalencija slanja seksualno eksplicitnog sadržaja dobivena za slanje osobi koju sudionici poznaju isključivo na internetu. Razlike po spolu za različite oblike sekstinga nisu utvrđene. Većina do sad navedenih istraživanja izvještava o najvećoj učestalosti slanja seksualno eksplicitnog sadržaja partneru, potom osobi koju sudionici poznaju uživo, a zatim osobi koju ne poznaju uživo (Buljan Flander i sur., 2021; Burkett, 2015; Klettke i sur., 2014; Prijatelj i sur., 2022). Ovakvi rezultati idu u prilog nalazima koji podržavaju pretpostavku o sekstingu kao normalne razvojne faze adolescencije vezane uz

istraživanje vlastite seksualnosti te izražavanja i intimne komunikacije (Döring, 2014), motivirane održavanjem bliskosti i intimnosti u prisnim romantičnim odnosima (Klettke i sur., 2014; Leshnoff, 2009; Sesar i sur., 2022; Temple i sur., 2014; Vrselja i suradnici., 2015). Također, ne treba zanemariti motive slanja seksualnog sadržaja osobi koju pošiljatelj poznaju uživo, a koji se, kako neki autori objašnjavaju (Burkett, 2015; Springston, 2017), često povezuju s društvenim pritiskom i društvenom seksualizacijom. Ipak, navode autori, takvo ponašanje kao oblik zabave s prijateljima ponajprije služi vršnjačkom zblizavanju u čijem kontekstu nema seksualne konotacije, a ponekad služi i dobivanju povratne informacije, odnosno validiranja privlačnosti. Konačno, istraživanjem su potvrđeni drugi dosadašnji nalazi koji govore o najmanjoj učestalosti slanja seksualnog sadržaja osobama koje sudionici ne poznaju osobno, a u takvim slučajevima, manja prevalencija slanja može se objasniti manjkom povjerljivosti prema ljudima koji su pošiljatelju manje poznati (Burkett, 2015).

Govoreći o spolnim razlikama u slanju seksualno eksplicitnog sadržaja, dobiveni nalazi ne ukazuju na značajne razlike u sekstingu s obzirom na spol što ide u prilog mnogim dosadašnjim nalazima (Baumgartner i sur., 2014; Beckmeyer i sur., 2019; Benotsch i sur., 2013; Lenhart, 2009; Madigan i sur., 2018; Morelli i sur., 2016) koje autori ponajprije objašnjavaju metodološkim problemima provedenih istraživanja s obzirom da raširenost slanja ovisi o kriteriju definiranja sekstinga, dobi sudionika, mjernom instrumentu te drugim faktorima (Barrense-Dias i sur., 2017). Nadalje, rezultati se potencijalno mogu objasniti tradicionalnim rodnim ulogama te društvenim očekivanjima kojima podliježu kako djevojčice tako i dječaci. Dok se kod djevojčica ističe nesigurnost te submisivna uloga u (ne)romantičnim odnosima i društvu kao poticaj slanja seksualnih sadržaja (Springston, 2017), kod dječaka do izražaja dolaze sklonost dominaciji, agresivnosti, autonomiji te samopouzdanje (Kurpisz i sur., 2016).

Kako bi se dobio odgovor na drugi problem ispitala se povezanost različitih dimenzija privrženosti školi i slanja seksualnog sadržaja. Sukladno hipotezi, na cijelom uzorku utvrđena je statistički značajna negativna povezanost svih oblika sekstinga s aspektima kognitivne i ponašajne privrženosti školi, ali nije pronađena povezanost s emocionalnom privrženosti školi. Na uzorku dječaka utvrđena statistički značajna negativna povezanost kognitivne privrženosti školi i slanja seksualnog sadržaja osobi koju sudionici poznaju samo na internetu. Na uzorku djevojčica utvrđena je statistički značajna negativna povezanost slanja seksualnog sadržaja osobi koju sudionice poznaju samo na internetu s emocionalnom i ponašajnom privrženosti školi te statistički značajna negativna povezanost slanja seksualnog sadržaja osobi koju sudionice poznaju osobno s ponašajnom dimenzijom privrženosti školi. Malo je nalaza kojima bi se pouzdano mogli objasniti dobiveni rezultati s obzirom da je dostupno tek par istraživanja koja dovode u vezu seksting i privrženost školi (Boden, 2017; Hunter i sur., 2021; Walrave i

sur., 2014). Zbog toga se s ciljem pronalazjenja objašnjenja dobivenih rezultata može osvrnuti na teorijske okvire koji privrženost školi promatraju u kontekstu zaštitnog čimbenika rizičnih ponašanja. Većina tih teorija, kao što su već spomenuti model socijalnog razvoja i ostali koji na njemu počivaju, naglašava važnost okolinskih čimbenika, kao što su obitelj, škola, vršnjaci, partneri, kultura i drugi, od kojih je pojedinac neodvojivi dio. I model socijalnog razvoja, kao i model pozitivnog razvoja mladih, ističu stvaranje povezanosti s drugima koja posljedično inhibira djelovanje protivno normama i vrijednostima koje drugi njeguju (Catalano i sur., 2004; Pistoni i sur., 2023). Dakle, može se zaključiti kako pojedinci koji postižu manje vrijednosti privrženosti školi, odnosno ne identificiraju se s pravilima i normama koje škola promiče ne poštuju pravila te se češće upuštaju u rizična ponašanja. Ovakva teorijska postavka objasnila bi utvrđenu povezanost svih oblika sekstinga i kognitivne te ponašajne privrženosti školi na ukupnom uzorku. Zanimljiv je nalaz povezanosti emocionalne privrženosti školi i slanja seksualnog sadržaja na internetu na uzorku djevojčica koji podržava ideju sekstinga kao aktivnosti u kontekstu društvenih odnosa kojom se adolescenti služe da bi ostvarili veze s drugima (Döring, 2014). S obzirom da je manja emocionalna privrženost koja odražava pozitivne i emocionalne reakcije učenica na druge ljude u školi povezana s učestalijim upuštanjem u seksting na internetu, moglo bi se zaključiti da djevojčice „nadoknađuju“ takvu privrženost ostvarivanjem odnosa s drugima na internetu.

Ipak, valja napomenuti kako su značajne korelacije različitih oblika sekstinga i dimenzija privrženosti vrlo niske, što svakako treba razmotriti u pokušaju da se objasni činjenica kako nije utvrđena povezanost emocionalne privrženosti školi i sekstinga na ukupnom uzorku te druge očekivane povezanosti na poduzorcima. Naime, iako značajne, ove povezanosti ne moraju nužno imati praktičnu važnost s obzirom da će se na dovoljno velikom uzorku i slabe povezanosti učiniti značajnima (Faber i Fonseca, 2014). Nadalje, ovakvim rezultatima mogli su pridonijeti metodološki nedostaci istraživanja. Kvaliteta kako drugih, tako i istraživanja u kontekstu privrženosti školi, izravno je povezana kvalitetom mjernih instrumenata kojima se konstrukt ispituje. Jednu od teškoća predstavlja činjenica da je još uvijek velik broj povezanih, često i preklapajućih termina i definicija kad se govori o privrženosti školi (Libbey, 2004) te se uglavnom koristi par varijabli koje predstavljaju čitav konstrukt. Također, kao što je već ranije spomenuto u uvodu, mnoga istraživanja privrženosti rijetko uključuju sve tri njezine dimenzije ili se pak ne bave privrženosti kao složenim konstruktom kakav i jest – ispitivanje dimenzija privrženosti odvojeno suviše pojednostavljuje ponašanje, emocije i kogniciju sudionika, dok su u stvarnosti ove dimenzije povezane na dinamičan način unutar pojedinca, a ne izolirani procesi (Fredericks, 2005).

Konačno, od još nekih nedostataka s ciljem unaprijeđenja budućih istraživanja treba

istaknuti kako kros-sekcijsko istraživanje ne predstavlja optimalan nacrt za ispitivanje odnosa ovako složenih konstrukata, a korelacijska analiza ne dopušta izvođenje zaključaka o uzročno posljedičnim vezama. Nadalje, iako način prikupljanja podataka sudionicima osigurava anonimnost i povjerljivost, čest je problem kod samoiskaza sposobnost dosjećanja sudionika te iskrenost, odnosno mogućnost da se provjeri davanje socijalno poželjnih odgovora. Ipak, istraživanje predstavlja doprinos postojećoj literaturi ističući potencijalne zaštitne čimbenike za razvoj rizičnih ponašanja te je na temelju ovakvih i rezultata sličnih istraživanja moguće izravnom intervencijom u obliku kreiranja različitih edukacijskih programa za mlade te indirektno stvaranjem pozitivne školske klime utjecati na mlade s ciljem promicanja pozitivnih ishoda u životima učenika. Svakako je potrebno dodatno istražiti ispitivane konstrukte da bi se preventivni programi mogli što kvalitetnije kreirati.

7. ZAKLJUČCI

1. Ukupno 10.73% dječaka i djevojčica šalje seksualno eksplicitne sadržaje osobi koju poznaju isključivo na internetu, 18.45% ih šalje osobama koje osobno poznaju, dok 39.99% djevojčica i dječaka seksualno eksplicitne sadržaje šalje partneru u vezi. Između djevojčica i dječaka nema razlike u slanju seksualnih sadržaja ovisno o primatelju istih.

2. Na uzorku dječaka i djevojčica utvrđena je negativna povezanost svih oblika sekstinga s aspektima kognitivne i ponašajne privrženosti. Na uzorku dječaka utvrđena je negativna povezanost slanja seksualnog sadržaja osobi koju dječaci poznaju samo na internetu i kognitivne privrženosti, a na uzorku djevojčica ponašajne i emocionalne privrženosti školi te je utvrđena statistički značajna negativna povezanost između slanja seksualnog sadržaja osobi koju djevojčice osobno poznaju i ponašajne privrženosti školi.

Ovaj završni rad rezultat je znanstvenog projekta *Priroda i odrednice sekstinga među adolescentima i mladima*: kroskulturalno istraživanje, međunacionalna studija financirana od Hrvatske zaklade za znanost (Grant broj 3553).

8. LITERATURA

- Ahern, N. R., i Mechling, B. (2013). Sexting: Serious Problems for Youth. *Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services*, 51(7), 22-30. <https://doi.org/10.3928/02793695-20130503-02>
- Barrense-Dias, Y., Akre, C., Auderset, D., Leeners, B., Morselli, D. i Surís, J. C. (2020). Nonconsensual sexting: Characteristics and motives of youths who share received-intimate content without consent. *Sexual Health*, 17(3), 270-278.
- Barrense-Dias, Y., Berchtold, A., Suris, J. C., i Akre, C. (2017). Sexting and the Definition Issue. *Journal of adolescent health*, 61(5), 544-554. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jadohealth.2017.05.009>
- Baumgartner, S. E., Sumter, S. R., Peter, J., Valkenburg, P. M. i Livingstone, S. (2014). Does country context matter? Investigating the predictors of teen sexting across Europe. *Computers in Human Behavior*, 34, 157-164.
- Benotsch, E. G., Snipes, D. J., Martin, A. M. i Bull, S. S. (2013). Sexting, substance use, and sexual risk behavior in young adults. *Journal of Adolescent Health*, 52, 307-313.
- Beckmeyer, J. J., Herbenick, D., Fu, T. C. J., Dodge, B., Reece, M. i Fortenberry, J. D. (2019). "Characteristics of adolescent sexting: Results from the 2015 national survey of sexual health and behavior," *Journal of Sex & Marital Therapy*, vol. 45, pp. 767-780.
- Bergin, C., i Bergin, D. (2009). Attachment in the classroom. *Educational Psychology Review*, 21(2), 141–170. <https://doi.org/10.1007/s10648-009-9104-0>
- Boden, J. M. (2017). What schools can do: An exploration of personal and school factors in youth sexting behaviors and related attitudes.
- Buljan Flander, G., Prijatelj, K., Raguž, A., Čagalj F. i Bagarić, E. (2021). Rasprostranjenost i navike sekstinga kod djece srednjoškolske dobi u Hrvatskoj. 162. 7-25.
- Burić, J., Juretić, J. i Štulhofer, A. (2018). Uloga dispozicijskih, socijalizacijskih i ponašajnih čimbenika u dinamici slanja seksualno eksplicitnih poruka u adolescenciji. *Psihologijske teme*, 27 (3), 409-435. <https://doi.org/10.31820/pt.27.3.4>
- Burkett, M. (2015). Sex(t) Talk: A Qualitative Analysis of Young Adults' Negotiations of the Pleasures and Perils of Sexting. *Sexuality & Culture*, 19(4), 835-863. <https://doi.org/10.1007/s12119-015-9295-0>
- Calvert, C. (2009). Sex, cell phones, privacy, and the first amendment: When children become child pornographers and the Lolita effect undermines the law. *CommLaw Conspectus Journal of Communications Law and Policy*, 18, 1-66.

- Catalano, R. F., Haggerty, K. P., Oesterle, S., Fleming, C. B. i Hawkins, J. D. (2004). The importance of bonding to school for healthy development: Findings from the Social Development Research Group. *Journal of School Health*, 74(7), 252-261.
- Catalano, R. F., Gavin, L. E. i Markham, C. M. (2010). Future directions for positive youth development as a strategy to promote adolescent sexual and reproductive health. *Journal of Adolescent Health*, 46(3, Suppl), S92–S96.
<https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2009.12.026>
- Cunningham, N. J. (2007). Level of bonding to school and perception of the school environment by bullies, victims, and bully victims. *The Journal of Early Adolescence*, 27(4), 457–478. <https://doi.org/10.1177/0272431607302940>
- Dodaj, A., Sesar, K. i Jerinić, S. (2019). A Prospective Study of High-School Adolescent Sexting Behavior and Psychological Distress. *The Journal of Psychology*, 154(2), 111–128. <https://doi.org/10.1080/00223980.2019.1666788>
- Dodaj, A., Sesar, K. i Prijatelj, K. (2023). Raširenost i odrednice sekstinga među srednjoškolicima i studentima iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske. 10.13140/RG.2.2.10388.99206.
- Döring, N. (2014). Consensual sexting among adolescents: Risk prevention through abstinence education or safer sexting? *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 8(1), 1–13.
- Eisenberg, N. i Morris, A. S. (2004). Moral cognitions and prosocial responding in adolescence. In R. M. Lerner & L. Steinberg (Eds.), *Handbook of Adolescent Psychology* (pp. 155–188). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9780471726746.ch6>
- Faber, J. i Fonseca, L. M. (2014). How sample size influences research outcomes. *Dental press journal of orthodontics*, 19(4), 27–29. <https://doi.org/10.1590/2176-9451.19.4.027-029.ebo>
- Foster, C. E., Horwitz, A., Thomas, A., Opperman, K., Gipson, P., Burnside, A., Stone, D. M., i King, C. A. (2017). Connectedness to family, school, peers, and community in socially vulnerable adolescents. *Children and Youth Services Review*, 81, 321–331.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.08.011>
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P., Friedel, J. i Paris, A. (2005). School Engagement. In K. A. Moore & L. H. Lippman (Eds.), *What do children need to flourish: Conceptualizing and measuring indicators of positive development* (pp. 305–321). Springer Science + Business Media. https://doi.org/10.1007/0-387-23823-9_19
- Gámez-Guadix, M., De-Santisteban, P. i Resett, S. (2017). “Sexting among Spanish adolescents: Prevalence and personality profiles,” *Psicothema*, vol. 29, pp. 29-34.

- Hunter, S. C., Russell, K., Pagani, S., Munro, L., Pimenta, S. M., Marín-López, I., Hong, J. S., i Knifton, L. (2021). A Social-Ecological Approach to Understanding Adolescent Sexting Behavior. *Archives of sexual behavior*, 50(6), 2347–2357. <https://doi.org/10.1007/s10508-021-01988-9>
- Klettke, B., Hallford, D. J., I Mellor, D. J. (2014). Sexting prevalence and correlates: A systematic literature review. *Clinical Psychology Review*, 34 (1), 44-53. <http://dx.doi.org/10.1016/j.cpr.2013.10.007>
- Kumrić, M. (2010). *Povezanost samoprocjene socijalnih vještina s nekim školskim čimbenicima kod adolescenata Varaždinske županije*. Diplomski rad, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.
- Kurpisz, J., Mak, M., Lew-Starowicz, M., Nowosielski, K., Bieńkowski, P., Kowalczyk, R., Misiak, B., Frydecka, D. i Samochowicz, J. (2016). “Personality traits, gender roles and sexual behaviours of young adult males,” *Annals of General Psychiatry*, vol. 15, pp. 28.
- Lerner, R. M., Lerner, J. V., von Eye, A., Bowers, E. P. i Lewin - Bizan, S. (2011). Individual and contextual bases of thriving in adolescence: A view of the issues. *Journal of Adolescence*, 34(6), 1107-1114. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.08.001>
- Leshnoff, J. (2009). *C*U*2night: Sexting not just for kids*. *AARP Magazine*. Preuzeto s http://www.aarp.org/relationships/love sex/info112009/sexting_not_just_for_kids.html
- Leung, H. i Lin, L. (2019). Adolescent sexual risk behavior in Hong Kong: Prevalence, protective factors, and sex education programs. *Journal of Adolescent Health*, 64(6, Suppl), S52-S58. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2018.12.007>
- Libbey H. P. (2004). Measuring student relationships to school: attachment, bonding, connectedness, and engagement. *The Journal of school health*, 74(7), 274–283. <https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2004.tb08284.x>
- Madigan, S., Ly, Anh., Rash, C. L., Ouytsel, J. V., i Temple, J. R. (2018). Prevalence of Multiple Forms of Sexting Behavior Among Youth: A Systematic Review and Meta- analysis. *JAMA pediatrics*, 172(4), 327–335. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2017.5314>
- Maddox, S. J., i Prinz, R. J. (2003). School bonding in children and adolescents: conceptualization, assessment, and associated variables. *Clinical child and family psychology review*, 6(1), 31–49. <https://doi.org/10.1023/a:1022214022478>
- Molla Esparza, C., Nájera, P., López-González, E. i Losilla, J. M. (2020). Development and Validation of the Adolescent Sexting Scale (A-SextS) with a Spanish Sample. *International journal of environmental research and public health*, 17(21), 8042. <https://doi.org/10.3390/ijerph17218042>

- Morelli, M., Bianchi, D., Baiocco, R., Pezzuti, L., I Chirumbolo, A. (2016). Not-allowed sharing of sexts and dating violence from the perpetrator's perspective: The moderation role of sexism. *Computers in Human Behavior*, 56, 163-169. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2015.11.047>
- Mori, C., Cooke, J. E., Temple, J. R., Anh, L., Lu, Y., Anderson, N., ... i Madigan, S. (2020). The prevalence of sexting behaviors among emerging adults: A meta-analysis. *Archives of Sexual Behavior*, 49(4), 1103-1119.
- Pistoni, C., Martinez Damia, S., Alfieri, S., Marta, E., Confalonieri, E. i Pozzi, M. (2023). What are the predictors of sexting behavior among adolescents? The positive youth development approach. *Journal of adolescence*, 95(4), 661–671. <https://doi.org/10.1002/jad.12142>
- Prijatelj, K., Dodaj, A., Vinšalek Stipičić, V., Zoranić, S., Novak, T. i Zečević, I. (2022). Raširenost i individualne odrednice sekstinga: Usporedba hrvatskih i bosanskohercegovačkih adolescenata. 10.13140/RG.2.2.25729.12648.
- Roth - Herbst, J., Borbely, C. J. i Brooks - Gunn, J. (2008). Developing indicators of confidence, character, and caring in adolescents. In B. V. Brown (Ed.), *Key indicators of child and youth well - being: Completing the picture* (pp. 167–196). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Roviš, D., i Bezinović, P. (2011). Vezanost za školu – analiza privrženosti školi i predanosti školskim obvezama kod srednjoškolaca. *Sociologija i prostor*, 49(2(190)), 185-208. <https://doi.org/10.5673/sip.49.2.4>
- Roviš, D. (2015). *Privrženost učenika školi kao zaštitni čimbenik u razvoju različitih ponašanja* (Disertacija, Sveučilište u Zagrebu). <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:766836>
- Secombe, K. (2015). *Exploring Marriages and Families*, 2nd ed. Boston, M. A.: Pearson.
- Selestrin, Z. (2017). *Odnos školskog uspjeha, privrženosti školi i individualnih čimbenika otpornosti adolescenata grada Zagreba* (Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu). <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:954582>
- Sesar, K. i Dodaj, A. (2020). *Seksting: razmjena seksualno eksplicitnog sadržaja*. Sveučilište u Mostaru.
- Sesar, K., Dodaj, A., Prijatelj, K., Novak, T., Coric, M. i Crnjac, I. (2022). *The Relationship between Sexting and Gender Roles in High School Students*.
- Springston, K. M. (2017). "Gender differences in participation in and motivations for sexting: The effects of gender role attitudes, masculinity, and femininity," *Butler Journal of Undergraduate Research*, vol. 3, pp. 9

- Stanley, N., Barter, C., Wood, M., Aghtaie, N., Larkins, C., Lanau, A. i Överlien, C. (2018). "Pornography, Sexual coercion and abuse and sexting in young people's intimate relationships: A European study," *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 33, pp. 2919-2944.
- Strassberg, D., McKinnon, R., Sustar'ita, M. i Rullo, J. (2013). Sexting by high school students: An exploratory and descriptive study. *Archives of Sexual Behaviour*, 42, 15–21.
- Temple, J. R., i Choi, H. (2014). Longitudinal association between teen sexting and sexual behavior. *Pediatrics*, 134(5), 1287-1292.
- Temple, J. R., Le, V. D., Berg, P., Ling, Y., Paul, J. A., i Temple, B. W. (2014). Brief report: Teen sexting and psychosocial health. *Journal of Adolescence*, 37(1), 33-36. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2013.10.008>
- Van Ouytsel, J., Van Gool, E. i Ponnet, K. (2014b). Brief report: The association between adolescents' characteristics and engagement in sexting. *Journal of Adolescence*, 37, 1387-1391.
- Vrselja, I., Pacadi, D. i Maričić, J. (2015). Odnos sekstinga sa seksualno rizičnim ponašanjem i nekim psihosocijalnim čimbenicima. *Psychological Topics*, 24(3), 425-447.
- Walrave, M., Heirman, W., i Hallam, L. (2014). Under pressure to sext? Applying the theory of planned behaviour to adolescent sexting. *Behaviour and Information Technology*, 33(1), 86–98. <https://doi.org/10.1080/0144929X.2013.837099>.
- Wolak, J. i Finkelhor, D. (2011). Sexting: A typology. Crimes against Children Research Center.
- Wolak, J., Finkelhor, D. i Mitchell, K. J. (2012). How often are teens arrested for sexting? Data from a national sample of police cases. *Pediatrics*, 129, 4-12.
- Yeung, T. H., Horyniak, D. R., Vella, A. M., Hellard, M. E. i Lim, M. (2014). Prevalence, correlates and attitudes towards sexting among young people in Melbourne. *Sexual Health*, A-H: Australia.

9. PRILOZI

Prilog 1 Prikaz deskriptivnih pokazatelja dimenzija slanja seksualnog sadržaja i dimenzija privrženosti školi na uzorku adolescenata i adolescentica. ($N=233$)

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	indeks asimetričnosti	indeks kurtičnosti	K-S <i>d</i>	<i>p</i>
internet	233	0.55	2.77	8.83	95.63	.47*	<.01
osobno	233	0.94	3.53	4.98	26.77	.42*	<.01
partner	55	2.70	4.62	1.79	2.34	.32*	<.01
K privrženost	233	27.92	6.50	-0.18	-0.21	.07*	<.20
E privrženost	233	25.65	5.43	-0.56	0.07	.10*	<.05
P privrženost	233	28.50	6.25	-0.10	-0.28	.05	>.20

Legenda: *= $p<.05$; internet - slanje seksualno eksplicitnog sadržaja osobi koju sudionik poznaje samo na internetu; osobno – slanje seksualno eksplicitnog sadržaja osobi koju sudionik osobno poznaje; partner – slanje seksualno eksplicitnog sadržaja dečku/djevojci; K privrženost – dimenzija kognitivne privrženosti školi; E privrženost – dimenzija emocionalne privrženosti školi; P privrženost – ponašajna privrženost školi